

ОГЛЯД
судової практики Великої Палати
Верховного Суду
та
Касаційного господарського суду
у складі Верховного Суду
щодо нарахування штрафних санкцій
(актуальна судова практика на 08.08.2024)

Щодо зменшення заявленого до стягнення розміру неустойки з підстав початку російською федерацією військових дій

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова КГС ВС від 14.09.2023 у справі № 924/75/23, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням https://reyestr.court.gov.ua/Review/113526878.</p> 	<p>За відсутності сертифіката Торгово–промислової палати України, який би підтверджував, що початок військових дій російською федерацією унеможливив виконання постачальником його зобов'язань з поставки товару в установленій договором термін, та з огляду на неповідомлення ним у відповідний термін покупця про форс–мажорні обставини нарахування неустойки за порушення строків поставки товару є обґрунтованим.</p> <p>Водночас, оцінивши в сукупності обставини справи та надані докази, приймаючи до уваги початок військових дій російською федерацією, наказ уповноваженого державного органу, яким певну територію України у визначений період віднесено до територій можливих бойових дій, лист про затримку виконання замовлень щодо поставки товару, замовленого постачальником для покупця, а також зважаючи на відсутність в іншої сторони будь-якої шкоди або прямих збитків внаслідок неналежного виконання постачальником своїх зобов'язань за договором, господарський суд може зменшити розмір пені.</p>

Про дискреційні повноваження суду при вирішенні питання про зменшення заявленої до стягнення суми пені та підстави, які має враховувати суд

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова КГС ВС від 19.01.2024 у справі № 911/2269/22, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням https://reyestr.court.gov.ua/Review/116445536.</p> 	<p>Законодавець надає суду право зменшувати розмір неустойки, а не звільняти боржника від її сплати. Водночас сукупність обставин у конкретних правовідносинах може вказувати на несправедливість стягнення з боржника неустойки в будь-якому істотному розмірі. Визначення справедливого розміру неустойки належить до дискреційних повноважень суду.</p> <p>У вирішенні судом питання про зменшення розміру заявленої до стягнення неустойки підлягають врахуванню та оцінці на предмет підтверженості та обґрунтованості як підстави для зменшення неустойки, що прямо передбачені законом (частина третя статті 551 ЦК України, стаття 233 ГК України), так і підстави, які хоча прямо й не передбачені законом, однак були заявлені як підстави для зменшення розміру неустойки та мають індивідуальний для конкретних спірних правовідносин характер.</p>

Про застосування пп. 16 п. 1 постанови НКРЕКП від 25.02.2022 № 332 «Про забезпечення стабільного функціонування ринку електричної енергії, у тому числі фінансового стану учасників ринку електричної енергії на період дії в Україні воєнного стану».

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова КГС ВС 19.04.2024 у справі № 911/1359/22, з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням https://reyestr.court.gov.ua/Review/119099391.</p> 	<p>Підпункт 16 п. 1 постанови НКРЕКП від 25.02.2022 № 332 (у редакції постанови НКРЕКП від 26.04.2022 № 413) – це імперативна норма, якою держава вказала учасникам ринку електричної енергії, що на період дії в Україні воєнного стану та протягом 30 днів після його припинення або скасування зупиняється нарахування та стягнення штрафних санкцій, передбачених договорами, що укладені відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії».</p> <p>Рішення Регулятора [НКРЕКП] щодо порядку застосування норм про відповідальність учасників на ринку електроенергії не суперечать нормам ЦК України та ГК України про відповідальність у договірних відносинах з огляду на те, що Регулятор [НКРЕКП] наділений законом повноваженнями унормувувати договірні відносини суб'єктів господарювання, що провадять свою діяльність у сфері енергетики, у тому числі в частині відповідальності за невиконання (неналежне виконання) договірних зобов'язань на ринку електричної енергії</p>

Щодо можливості одночасного нарахування відсотків та пені в порядку частини десятої статті 238 ГПК України (частин десятої, одинадцятої статті 265 ЦПК України).

Реквізити рішення	Висновок
<p>Постанова ВП ВС від 05.06.2024 у справі № 910/14524/22 (провадження № 12-4гс24), з текстом постанови можна ознайомитися за посиланням https://reyestr.court.gov.ua/Review/120088907</p> 	<p>Ухвалюючи рішення про стягнення боргу, на який нараховуються відсотки або пеня, суд має право відповідно до ч. 10 ст. 238 ГПК України (частин 10, 11 ст. 265 ЦПК України) зазначити в рішенні про нарахування відповідних або відсотків, або ж пені до моменту виконання рішення. Не допускається зазначати в рішенні про одночасне нарахування відповідних відсотків та пені до моменту виконання рішення суду.</p> <p>Таке нарахування суд може здійснити лише на підставі процесуального клопотання позивача. Питання про можливість у конкретній справі застосовувати приписи ч. 10 ст. 238 ГПК України (частин 10, 11 ст. 265 ЦПК України) суд вирішує на власний розсуд з урахуванням обставин, що мають істотне значення, на основі принципів розумності, справедливості та пропорційності.</p>